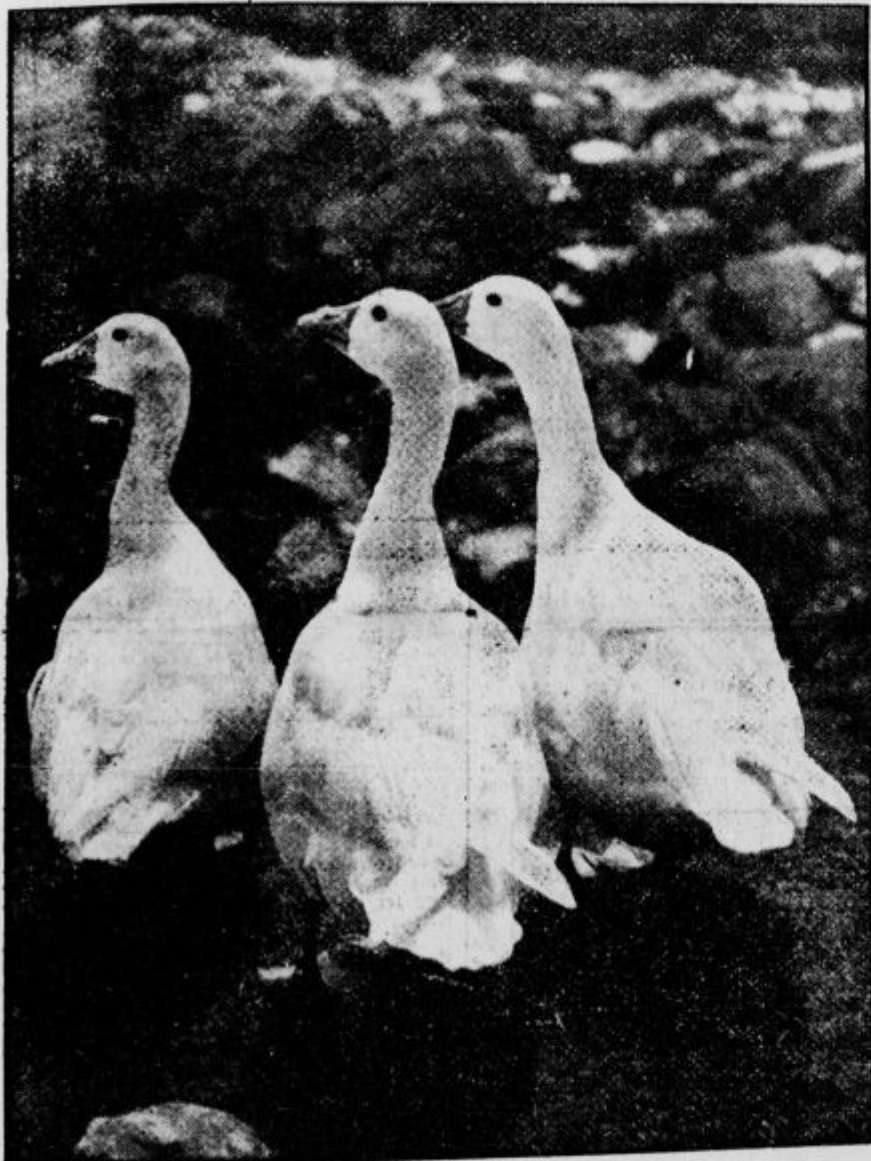

Domoljub

V Ljubljani 11. novembra 1942-XX

55 - Štev. 46

Gosi sv. Martina

Slovenski vinogradnik god sv. Martina na vso moč slovesno obhaja, ker je takrat vince v kleti dozorelo. V starih časih pa je Martinova nedelja bila še mnogo bolj veljavna. Tiste čase so namreč ljudje začeli adventni post že tisti dan po Martinovi nedelji. Zato je ta nedelja takrat morala biti zelo vesela, ker je za njo prihajal post do božiča. Martinova gos pa je še danes v čisljih in začuda zaželenja po mestih in vaseh.

Ko kuješ svoj značaj

Trije fantje

Poznal sem tri fante, ki so val že po zunanje obetali, da iz njih še nekaj postane. Vsi trije so si zastavili nalogo, da postanejo nekaj več kakor drugi. Dasi so bili med seboj prijatelji, so se njihova pota kmalu razšla.

Prvi je bil dečko veselega srca, prijaznih oči in rdečih lic. Vsekdo ga je imel rad. Ni razglabljal na globoko, vendar je bil v svojem delu priden, vesten in temeljit. Sam pri sebi je takole modroval: Vse, kar svet modrega ve, so že drugi odkrili, in vse, kar je dobro, so že drugi pred menoj izkusili. Jaz se hočem ravnati le po vzgledih in naukih ljudi, ki imajo pošteno preteklost za seboj. Zato je pazljivo poslušal, kar so ga učili modri učenci, ter je natanko prebiral, kar so modri misleci mislili. Tako je lahko in varno hodil skozi življenje.

Drugi je več razmišljal, saj je že kot otrok pri vsaki stvari spraševal: Zakaj pa to? Zakaj pa ono? Tudi kasneje ni rad hodil po shojenih stezah. Cesar ni sam dobro razumel, tega ni sprejel vase. Bil je bled in resen dečko, ki se je že v šoli navduševal za rimskega vojskovodjo Cezarja, kateri je bil dojal, da je rajši v vasi prvi kakor pa v mestu drugi. Ta Cezarjev častilec je hodil svoja pota, pri tem marsikdaj začel, pa je po ovinkih spet prišel na pravo pot.

Tretji pa je bil vihrav in sanjav. V njem se je vse kuhalo in vrelo. Imel je tisoč opravkov in tisoč skrbi, časa pa nikoli nobenega. Drugih sveta ni maral, ker je sam vse vedel. Zato pa se je tolikrat zaletaval v zid. Hotel je biti vse ob enem, pa ni postal nič.

Na te-le tri fante mora človek misliti, ko bere, kaj neki jutrovskega učenika pripoveduje svojim učencem:

Da postaneš osebnost, to se pravi značaj, imaš odprte tri poti:

Prva pot je najlažja. Ravnaj se po besedah in vzorih modrih in plemenitih učiteljev ter vzgojiteljev!

Druga pot je tale: Skrbno premišluj pot, ki vodi k modrosti!

Je še tretja pot, ki se imenuje skušnjava. Skušnja je bridka šola življenja. Blagor mu, ki se v njej kaj naučil.

Po kateri poti boš hodil?

Po eni izmed teh treh, ali pa skušaj po svojih modrosti in nagnjenju ta tri poto med seboj nekako združiti.

Vsekakor se nikoli ne boš prezgodaj začel početi s tem vprašanjem, če hočeš kdaj postati značaj, to se pravi, postati mož, ki boš družini v ponos, narodu pa v čast ter v častni in večni blagor.

Fant, premisli te reči. Vodi namreč, kar more biti že sam veš, da se vino dela, ko moč vre. Ko neha vreti, je vino zrelo. Takrat se pokaže: ali je dobro ali slabo. Skrbi, da boš pridelal dober značaj!

Vojni dogodki preteklega tedna

Junaški boji v Afriki

Junaški boji v Afriki, ki smo o njih zadnji-krat poročali, še zdaj trajajo. Sovražnikove sile so silno velike, vendar se jim osne sile s požrtvovalnim junaštvom postavljajo po robu, ne da bi le za las popustili v svojem zagrizenem odporu. Naj govore vojna poročila:

Vojno poročilo št. 890 od 2. novembra poroča, da so na severnem delu bojišča osne sile zoper sovražne napade napravile protinapade, ki so se uspešno razvili, pri čemer je bilo zajetih nekaj sto Avstralcev ter uničenih kakih 40 avtomobilov. Po hudem topovskem streljanju je tamkaj sovražnik vnovič napadel, pa je bil takoj ustavljen. — Za hrblom italijanskih čet se je prejšnjo noč sovražnik skušal izkrcati, pa se mu to ni posrečilo.

Vojno poročilo št. 891 od 3. novembra naglašja, da se je na egiptskem bojišču razvnela še hujša bitka. Ponovni pritisk močnih sovražnih oklepnih vozil so krepko ustavile osne čete, ki so nato prešle v hraber protinapad. Pri tem je sovražnik imel velike izgube ter je bilo nad 90 oklepnih voz uničenih. — Italijanske pomorske sile so potopile eno sovražno podmornico.

Dne 4. novembra pravi italijansko vojno poročilo št. 892 tako-le: »Na bojišču pri El Alameinu junaški odpor in neukročen pogum osnih sil tudi včeraj nista dopustila sovražniku doseči nobenega uspeha pri njegovih ponovnih močnih napadih z množicami oklepnega orožja in letalstva.«

Dne 5. novembra razglasa vojno poročilo št. 893: Včeraj od prvih jutranjih ur do pozne noči so se v puščavskem območju med El Alameinom in Fuko razvijali srditi krvavi boji med našimi tanki ter med podobnimi sovražnimi enotami. Po izredno ogorčenem odporu so se proti večeru italijansko-nemške armade umaknile na nove postojanke proti vzhodu. Močne so sovražne izgube v moštvu in orožju; naše so resne.

Vojno poročilo št. 894 od 6. novembra pravi: Italijanski in nemški oddelki so se včeraj spustili v silovito bitko s sovražnimi oklepnimi skupinami na bojišču med Fuko in Marsa Matruh. Zvečer se je bitka z nezmanjšano silo nadaljevala.

Vojno poročilo št. 895 od 7. novembra sporoča, da se je včeraj (6. t. m.) nadaljevala silna tankovska bitka na prostoru vzhodno od kraja Marsa Matruh. Protinapadi osnih sil so zadali sovražniku velike izgube.

Nove zmage v Rusiji

O bojih v Rusiji poroča nemško uradno poročilo od 2. novembra, da so po hudih bojih pri

Tuapseju severno od železnice bili zavzeti sovražni bunkerji, nakar se je nemška pehota prebila naprej, ko so bili deli sovražnika uničenih. — Zahodno od reke Terek so nemške čete vrgle sovražnika iz njegovih postojank. — Zavzeto je bilo mesto Alagir in s tem sovražniku zaprta gor-

skih letal uspešno bombardirano. — V Stalingradu pa se nadaljujejo očiščevalni boji. — Sovražni poskusi, da bi prekoračili reko Don, so bili spet odbiti.

Nemško vojno poročilo od 5. novembra naglašja, da je nemška pehota na Kavkazu zavzela nove postojanke in da je bilo spet bombardirano pristanišče Taupse. — Tudi v Stalingradu so bili doseženi novi uspehi.

Rusko topništvo — razbito od italijanskih čet ob Donu.

ska cesta. — Južno od Stalingrada so se izjavile ponovni sovražni napadi.

Vojno poročilo od 3. novembra pravi, da so boji na Kavkazu še naprej uspešni in da se v Stalingradu napadi nemških čet uspešno nadaljujejo. — Nemci so pridrli tudi v Kalmiško stepto, kjer se jim je skušala postaviti po robu sovražna konjenica, ki pa je bila vržena nazaj.

Nemško vojno poročilo od 4. novembra naglašja, da boji na Kavkazu ob Tereku neprestanajo trajajo in da je bilo pristanišče Tuapse od nem-

Vojno poročilo od 6. novembra razglasa, da so nemške in madžarske čete ob reki Tereku še vedno v napadu in da je pri Tuapseju bilo zavzetih več novih postojank. — V Stalingradu pa se posamezni oddelki obojestransko napadajo. Madžarski oddelki so pridrli čez reko Don ter na vzhodni strani uničili več podzemskih utrd in 34 bunkerjev.

Zmage v zraku

Kakor naglašja nemško uradno poročilo, je angleško letalstvo od 11. do 31. oktobra izgubilo 306 letal, in sicer 187 nad Sredozemskim morjem in nad severno Afriko. — Nemška letala so 5. t. m. z bombami napadla angleško mesto Canterbury ter ga razdejala, kakor se glasi vojno poročilo.

Nad vzhodnim bojiščem je bilo od 10. do 31. oktobra uničenih 615 ruskih letal, med tem ko je v istem času bilo izgubljenih zgolj 56 nemških letal.

Samo dne 5. t. m. je na Kavkazu bilo sestreljenih 35 sovjetskih letal.

Zmage na morju

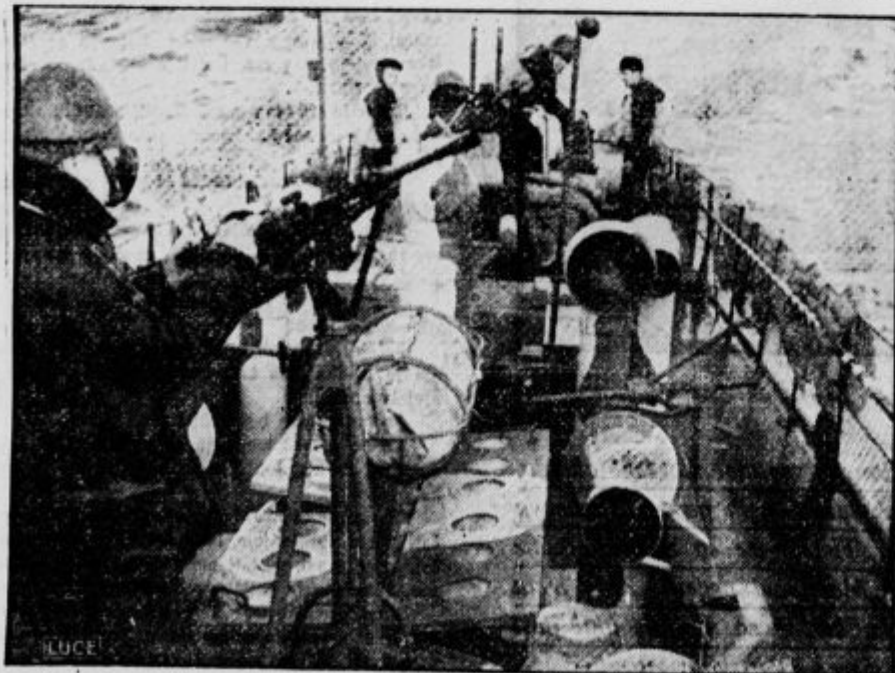
Nemško poročilo od 2. nov. sporoča, da je meseca oktobra nemška vojna mornarica potopila Angležem in Amerikancem 111 ladij s 720.575 tonami. Nemška letala so potopila 2 ladij. Vrhu tega je angleška mornarica v tem času izgubila še 1 rusilec ter mnogo manjših vojnih ladij.

Dne 3. nov. pravi nemško vojno poročilo, da so nemške podmornice vzhodno od Kanade potopile 16 trgovskih ladij z 94.000 tonami.

V Črnem morju pa so nemške enote meseca oktobra potopile 33 sovjetskih ladij.

Nemško poročilo od 5. novembra nadalje dodaja, da so nemške podmornice od Ledenege morja do Madagaskarja poleg že omenjenih ladij potopile še 6 ladij s 37.000 tonami ter 20 ladij s 131.000 tonami. Tako je sovražnik spet izgubil 168.000 ton brodovja.

Vojno poročilo od 6. novembra razglasa, da je v vodah Severnega morja bila spet potopljena 6000 tonska ladja, na Ladoškem jezeru pa več ladij.

Na krovu slovečega italijanskega hitrega čolna MAS, ki se zelo odlikujejo,

Mučeniška smrt župana Brulca in tovarišev Slovenski mučeniki nam kličejo iz grobov

**Slovenci, uničite zadnje sledi komunizma
iz našega naroda!**

Slovenska mati mučenica ob krsti svojega sina, ki so ji ga ubili komunisti

Kdo ni poznal stopiškega župana Brulca Franca, ki je dolga leta županoval največji slovenski kmečki občini tam v novomeskem Podgorju? Kdor ga ni osebno poznal tega poštenega slovenskega moža, ga je prav gotovo poznal vsaj po imenu, ki je po svoji častiljivosti slovelo po vsej naši deželi. Bil je mož vseskozi krščanski značaj in poštenjak. Pa prav zato tren v peti komunistom, ki so se ga hoteli iznebiti. Že poleti so ga prijeli z njegovim sinom Jožetom vred ter ga odvedli s seboj v gozdove, kjer je postal mučeniška smrt. Ujeti komunisti, ki so jih ujeli fantje »Legije smrti«, so izpovedali, da je Brule umrl kot pravi mučenik. Komunisti so ga hoteli pripraviti do tega, da bi iz strahu pred smrtjo zavrgel svoje krščansko prepričanje. Zato so zahtevali od njega, naj izreče komunistični pozdrav. Brule pa je moško odgovoril takole:

»Komunizem je brezbožen in protikrščanski, zato ne bom po komunistično pozdravljal. Moj pozdrav je: Smrt komunizmu! Živel Kristus Kralj! Tako sem učil svoje otroke in tako naj bo!«

Komunisti so nato tega moža strahotno mučili in ga, kakor se je pri pregledu trupla doglalo, še živega zakopali v gozdu.

Dne 28. oktobra letos je prišla v tisti gozd posebna komisija s pričami, ki je izkopala tamkaj zakopane žrtve ter doglala strahotne stvari, kako kruto in zverinsko so komunisti svoje žrtve morili.

Tistim, ki se zdaj zgražajo, če maščevalna roka poseže po kakem izmed teh zločincev, bodi povedano, da tak, ki je zagrešil take zločine zoper svoje rodne brate, nikakor ne more več biti član našega narodnega občestva, če nočemo na čelu našega naroda pustiti grdega madeža kajnovstva. Tem lahkovernim dušam svetujemo, naj prebero zapisnik, ki je bil napravljen ob pregledu teh trupel v novomeških gozdovih. Takole se glasi:

Ekshumacija teh žrtev je bila 28. oktobra 1942., ter so pri tem sodelovali in bili prisotni kot pričae: Brule Janez, sin umorjenega bivšega župana, Babnik Nande, vojaški kurat, M. V. A. C., Udovč Franc, Zajčji vrh št. 2, Lojč Anton, Zajčji vrh št. 11, Bartolj Jože, Stopiče št. 4. Že ob ekshumaciji pokojnih žrtev so pričae mogle ugotoviti nešteto poškodb na truplih, katere so mogle biti zadane le od divjaške grobe nasilnosti.

Župan Brule Franc je ležal v približno 1.20 m dolgi jami na trebuhu, noge je imel upognjene v

kolenih nazaj. Na hrbtu in deloma na vratu mu je ležala velika skala. Nekaj metrov nižje sta v skupni jami ležala županov sin Jožef Brule in posestnik Turk France, zvita drug ob drugem; tudi ta jama ni bila dosti daljša od prve. V bližini in tudi v jamah je bilo najti ostanke ognja — zoglele ostanke polen itd.

Da bi se strokovno zdravniško ugotovile poškodbe na truplih pokojnih žrtev, je bil naprošen g. okrajni zdravnik dr. Korbar A., da pregleda trupla in da strokovno ugotovi nasilne poškodbe na truplih pokojnikov. Pregled je bil dne 29. oktobra 1942 v Stopičah pri mrtvašnici. Trupla so bila v glavnem prav dobro ohranjena, ter je bila mogoča identifikacija posrednih žrtev.

Pri pregledovanju posrednih trupel je bilo na posameznih truplih ugotoviti sledeče poškodbe, ki so z gotovostjo bile zadane nasilno:

1. Na truplu pokojnega župana Janeza Brulca je bilo mogoče ugotoviti sledeče: Na glavi zdrobljene no-ne kosti, oči in veke grobo iztrgane, porezane ali posekane zgornja in spodnja usta, jezik iztrgan ali pri korenu izrezan, ker ni bilo mogoče ugotoviti niti ostankov jezika, odrezano ali odtrgano levo uho. Na desni strani obraza popolnoma zdrobljena spodnja čeljust in lična kost. Na trupu spredaj obširne rdeče podpludbe, deloma ožgana koža in površni defekti, kot posledica silnih udarcev in paljenja z ognjem. Na desni roki manjkajo prvi trije prsti, na levi pa dva prsta. Nobena teh poškodb ni bila naravnost smrtna, tako da je mogoče skoraj z gotovostjo soditi, kar kažejo tudi nekatere poškodbe, da je bil še živ zakopan.
2. Na truplu sina prve žrtve, Brule Jožeta, je bilo ugotoviti: na glavi, oči z okolnim tkivom grobo iztaknjene, nos popolnoma zdrobljen, levo uho odtrgano, desno uho do polovice odsekano, spodnja čeljust popolnoma zdrobljena, isto deloma tudi zgornja čeljust. Desna roka na treh mestih zlomljena. Na levi podlaktici močne poškodbe in podplute. Pokojnik je umrl verjetno zaradi poškodb možganov, kot posledice silnih udarcev po glavi.
3. Truplo tretje žrtve, Turk France, posestnika iz Zajčjega vrha št. 6, kaže sledeče nasilne poškodbe: na glavi — na čelu velika rana, desna lična kost popolnoma zdrobljena, levo oko z okolico izbito iz lobanje, odbita ali odtrgana desna polovica nosu; najtežja, smrtna poškodba je zadaj za levim ušesom, na tem mestu je popolnoma zdrobljena lobanja in gotovo tudi poškodovani možgani. Desna roka v zapestju zlomljena, zlomljen je tudi palec na tej roki. Na

obeh rokah so na obeh zapestjih globoke odrgnine, kot posledica vrvi ali verige, s katero je moral biti pokojnik zvezan.

4. Truplo pokojnega Vidmarja Antona, roj. 12. I. 1912, iz St. Jošta št. 15, kaže, da je bil pokojnik z vehementno silo udarjen po glavi tako, da mu je ta sila zlomila tilnik, kot posledica tega udarca je tudi popolnoma zdrobljena desna stran obraza.

5. Na truplu Vidmarja Lojzeta, rojenega 23. III. 1913, iz St. Jošta št. 15, je na glavi ugotoviti, da ima popolnoma zdrobljen zatilnik in da je bila ta poškodba gotovo smrtna. Na obeh rokah ima hude poškodbe — desna je v komolcu vsa zbita, leva ima popolnoma zdrobljeno zapestje.

6. Na truplu pok. Ovnička France, roj. 11. XI. 1905, iz Zajčjega vrha št. 4, je spredaj na prsih — za prst nad in znotraj prsne bradavice na levi strani vidna urezna rana, ki sega skozi srce in je vidna tudi na hrbtini strani na ustrežajočem mestu; soditi je, da je bil s silo zaboden ležeč na hrbtu. Razen te smrtno poškodbe ima pokojna žrtev popolnoma zdrobljeno desno zapestje.

Razen naštetih poškodb je na vseh truplih najti sledove pečenja z ognjem in podplutbe na mnogih mestih po telesih, ki kažejo, da so bile vse žrtve prav kanibalsko mučene, preden jih je smrt rešila trpljenja.

Stopiče, dne 29. X. 1942.

Dr. Korbar,
sanitetni referent v Novem mestu.

Kdo je kriv teh zločinov?

Boris Kidrič, glavni vodja komunistične »Osvojitelne fronte«. Že od srednje šole se je udeleževal v tajnih terorističnih tolpah ter živel vedno sredi prelivanja krvi. Na njegovi vesti leže tisoči mrtvih.

Črnošolska magija in telepatija...

Oba privlačujeta množice. Gre sicer le za varanje s spretnostjo, pa ljudi to ne moti. Zabavnih, a tudi presenetljivih »čarovnij za domači krog nudi najnovejšo delo

Ueseljja dom

ki bo izšlo v kratkem v Slovenčevi knjižnici v treh knjigah. V njem pa ne boš dobil le obširnega poglavja o domačem »čarodejstvu«, temveč tudi bogato zbirko vsakovrstnih drugih iger in razvedril. Vsake knjiga za naročnike le 6 Liri! Naročite se na to najlepšo zbirko knjig! **Povejte to še drugim!**

Kaj je NOVEGA

Novi grobovi

V Kranju je umrla znana gostilničarka Marija Jezeršek roj. Rebolj. — V Drulovki pri Kranju je odšla v večnost 19 letna Francka Kržišnikova. — Pri Sv. Duhu je zapustil ta svet Jože Siherl. — V Mariboru so umrli: 46 letni zasebni uradnik Florian Bender, 19 letna Zolija Oman, 37 letni ključničar Emil Toplak, 59 letni uradnik drž. železnice Martin Jelih in zavarovalni uradnik Viktor Svetel. V Kamnici pri Mariboru je umrla v visoki starosti 96 letna zasebnica Julijana Delgoš. V Sraži pri Sv. Juriju ob juž. žel. je umrla 74 letna Marija Kukovič roj. Zdovšek. — V Braslovcah je umrl 83 letni Blaž Eberl. — V Parizljah so pokopali 85 letno Julijano Prielan. — V Pačah pa 29 letnega Stanislava Slibarja. — V Ljubljani so umrli ravnatelj meštanske šole v pokopu Luka Jelenc, bivši orožnik Krašovec Franc, 10 letni Joško Jaklič iz Karlovice pri Vel. Laščah, vdova po žel. nadsprevedniku Marija Mehle, Lavrič Franciška, Kralj Marija z Rake in Klementina Vrščaj roj. Božič. Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

d Iz škofijskega letopisa. Za uradniškega pripravnika pri škofijskem ordinariatu je bil od Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino imenovan škofijski tajnik g. Stanislav Lenič. Za prefekta v zavodu sv. Stanislava je bil imenovan duhovnik g. Anton Iskra. Na kanonikol kolegialnega kapitlja v Novem mestu je bil umeščen g. Alojzij Štrukelj, župnik v Leskovcu. G. Avguštin Zavbi, kaplan v Planini pri Rakeku, je bil imenovan za župniškega upravitelja istotam; g. Alojzij Jenko, kaplan v Presejru, pa za župniškega upravitelja za župnijo v Zaplani. Konkurzni izpit so dovršili: g. Franc Golob, kaplan v Šmarju, g. Ivan Janež, kaplan v Žužemberku, g. Viktor Schweiger, kaplan v Št. Lovrencu, g. Ivan Sitar, kaplan v Ribnici, g. Ivan Sešek, kaplan v Šmartnu pri Kranju, in g. Mihael Žnidar, kaplan na Breznici.

d Za novega rektorja tr. vseučilišča je imenovan profesor Matija Vioro. Novi rektor se je z vnuemo udeleževal življenja in delovanja v fašističnih vrstah.

d Za eno uro nazaj. V ponedeljek, 2. novembra, ob 3 jutraj so pomaknili ure nazaj za zimski čas.

d Letošnji pridelek krompirja v Italiji cenijo od 24 do 35 milijonov stotov, kar je mnogo več kakor druga leta.

d Nad pol milijona goldinarjev je žrtvovala Ljubljana pred 50 leti za svoj vodovod.

d Za časa trajanja vojne ne sme nihče zvišati podnajemnine za opremljene ali prazne sobe.

d Zeljnata glava, ki je tehtala 13 kg. je zrasla na nekem polju blizu Brindisija. — V Piemontu pa je dozorela hruška, ki je tehtala 1,370 kg.

d Iz Durejevega sklada bosta dobila za rojstvo dvojčkov nagrade po 600 lir Rudman Juri in Bara iz Radoš pri Metliki, ter Možina Janez in Franciška iz Dol. Logatec.

d Letošnji oktober je bil v zadnjih 50 letih najlepši in za spravljanje poznojesenskih pridelkov najugodnejši. Do dneva, ko to pišemo, letos še ni bilo slane.

d Predpisi o klanju praštev je naslov važni oblastni naredbi, ki jo prinaša »Slovenec« z dne 3. novembra 1942.

d Slovenska bratovščina sv. Hieronima iz leta 1452 je naslov zanimivemu članku v »Slovenec« z dne 3. novembra t. l. Ta slovenska bratovščina je bila ustanovljena omenjenega leta v Udinah.

d 60 letnik je postal dr. p. Hadrijan Kokoli na Viču. Na mnoga letal!

d Pri Sv. Duhu, v Črnomlju je praznovala te dni 60 letnico rojstva zgledna vzgojiteljica Pepca Primožičeva, živelal!

d Zlato poroko sta praznovala v Zeleni jami pri Ljubljani vpok. morn. gen. komisar Rupert

Komunizem je po svojem bistvu brezbožen in proti svaki veri. Če Oslobojilna Fronta in njeni prijatelji govorijo drugače je to hinavska laž ali zaslepljenost.

Pivec s svojo ženo Ano roj. Huber. — V Zeleni jami sta obhajala te dni srebrni poročni jubilej Kolene Jože in njegova soproga Veronika. Obja ugledna zakonska para Bog živi še mnogo let!

d Nesreča ne počiva. Med St. Petrom in Držinsko vasjo se je na ostrem ovinku zaletel 29 letni posestniški sin Janez Grabovec s kolesom v velik lojterski voz in si pri tem prebil čelo in zlomil obe nogi. — Pri padcu si je zlomila levoico Alojzija Rantova, 57 letna žena pekoveškega pomočnika iz Ljubljane. — Pri padcu si je zlomil desnico 43 letni zasebnik Ivan Beve od Dev. Mar. v Polju. — Z drevesa je padel in si zlomil levoico 9 letni Peter Ravnikar s Homa pri St. Rupertu. — Pri padcu si je zlomila nogo Matilda Rupnikova, 31 letna šivilja iz Hotedrsice. — Na strehi je spodrsnilo 33 letnemu krovcu Marešku iz Št. Florijana, ki si je pri padcu zlomil desno roko in tri rebra. — Smreka je strla prsni koš 48 letnemu kočarju Josipu Kastelu iz Malega Slatnika. — Pri sekanju drv si je odsekal dva prsta na roki 31 letni posestnik Ferdinand Podlipnik. — Pri padcu z jablane si je zlomil nogo 75 letni Simon Campa iz Zapotoka pri Sodražici. — Ker se mu je zvrnil na nogo hlošč, si je zlomil nogo 40 letni delavec Ivan Lovše iz Zg. Kašlja.

Okrog sosedov

s Skrb Srbije za prehrano podeželja. Glavni pooblaščenec za gospodarstvo v Srbiji, von Neuhäusen, je izdal naslednjo naredbo o uporabi letošnjega žitnega pridelka v Srbiji: »Zaradi nemirov v Srbiji l. 1941 se lanskega leta žetev ni mogla pravilno izvršiti in tudi ne razdeliti tako, kakor je bilo potrebno. Nekmetoski prebivalstvo je zaradi tega trpelo pomanjkanja hrane, ker oblasti niso mogle dobiti potrebnih količin žitaric iz krajev, ki so pridelali več žita, kakor ga potrebujejo samo za svojo prehrano. Uporniki kmetom niso dovoljevali, da bi bili prodali svoje žito za denar, zaradi česar oblasti tudi niso mogle dati na razpolago potrebne hrane večjim kmečkim občinam ter 14 manjšim in večjim mestom v Srbiji. Da se pa ta primer ne bi ponovil, je glavni pooblaščenec za gospodarstvo v Srbiji določil načrt za prevzemanje viškov žitaric letošnjega pridelka. Načrt predvideva tudi, kako se bo izvedla prehrana vsega prebivalstva v deželi.

s Hrvatska cikorijska. Neodvisna Hrvatska bo imela letos nekaj več cikorijske za izvoz, ker je povečala ploščino zanj že na skoraj 12.000 ha. Redno je pošiljala vsa leta svoj pridelek v ostale balkanske dežele, v Ljubljano ca. 25%. Lani je bila odkupna cena določena na 98 kun za kg surovine.

s 475 letnico ustanovitve praznuje letos hrvatski Mostar.

s 372.927.261,60 kun so v prvih devetih mesecih tekočega leta poslali oziroma prinesli hrvatski delavci iz Nemčije.

s Ob 700 letnici. Ob priliki 700 letnice Zagreba so tam razne proslave in predavanja. Te dni je predaval vseučiliški profesor dr. Rudolf Horvat, ki je govoril tudi o tem, kako je dobil Zagreb škofijo in kaptol.

s Dne 1. novembra t. l. je minulo 80 let, odkar je prispel iz Zidanega mosta v Zagreb prvi vlak po novozgrajeni progi.

s Zagrebški pokopališče na Mirogoju je staro 66 let. Ko je bilo ustanovljeno, je šel Zagreb samo 18.000 prebivalcev. Na Mirogoju pokopljejo dnevno povprečno 20 mrtlicev. Površina pokopališča meri 133 oralo.

s 1000 potoletv proti sovražniku je že izvršila ena izmed skupin hrvatskega letalstva na vzhodni fronti.

s 243.362 delavcev in zasebnih nameštencev je bilo meseca septembra zavarovanih na Hrvatskem. Skupni zavarovalni zaslužek v septembru je znašal 295.550.000 kun.

s Pomoč v dejanju. Zastopnik muslimanske vere na Hrvatskem Reis-ul-Ulema je pred časom pozval vse muslimanske organizacije, naj priskočijo na pomoč 1300 mladim beguncem. Bili so to otroci muslimanskih staršev. Zdaj se je veliko število muslimanskih družin odločilo, da bodo otroke vzeli v svojo oskrbo. Teh otrok je dozdaj 1500, in prav toliko dobrotnih družin.

s V polkovnika je bil povišan ustaški podpolkovnik Evgen Kvaternik.

s Na znano izletno točko Ravno goro na Hrvatskem grade 8 km dolgo cesto.

s Nove vodovode dobe v kratkem hrvatske kraške vasi Puk, Bileče in Šipovik.

s Glasbeno želo so ustanovili v Zemunu. V njej se bo lahko učila tudi siromašna in nadarjena mladina, ne da bi plačevala šolnino.

s Poseben kopališki dom za vojne invalide iz vse Hrvatske bodo zgradili v Varaždinskih Toplicah.

s V Srbiji so uvedli nov vojni davek na zemljiško posest, ki znaša po razmerah 100—140 odstotkov osnovnega zemljiškega davka.

s Cez 700.000 kun za potrebe hrvatskega Rdečega križa in za osirotele otroke iz južnih predelov Hrvatske so doslej zbrali Osječani.

s Hrvatska državna banka bo z 31. decembrom vzela iz prometa drobniš biveš Jugoslavije in bo s tem dnem ta denar nehal veljati kot plačilno sredstvo na hrvatskem ozemlju.

s Za župnika cerkve Majke božje v Mariji Bistrici, znani hrvatski romarski poti, je bil imenovan g. Florijan Pačič, dosedanj župnik in dekan v Gornji Stubici.

s Razsrjeni bik. V kaznilnici pri Mariboru uslužbeni 32 letni Franc Gunzej iz Šentovca pri Slov. Bistrici je gnal bika naspajak k malemu ribniku blizu gospodarskega posloja. Že skoraj pri ribniku pa je nekaj razdražilo bika, ki se je iztrgal Gumzeju, ga zgrabil z rogovi na ramah in ga vrgel z vso silo v vodo. Pa to še ni bilo dovolj. Bik je skočil za Gumzejem v vodo in ga z rogovi valjal po vodi ter končno teptal z nogami po njem. Hudo poškodovanega in nezvestnega Gumzeja so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

s Snažilke za čiščenje ulic. Pred nedavnim je zagrebška občina pozvala ženske, naj se prijavijo kot snažilke za čiščenje ulic. Casopisje odobrava ta poziv in pristavlja, da morda ni več daleč čas, ko bodo ženske pozvane tudi še v razne druge in morda tudi še težje poklice. Pri tem opozarja na zgled v Nemčiji, kjer ženske z uspehom opravljajo službo na cestnih in državnih železnicah.

s Nova trošarina na pivo na Hrvatskem. Na Hrvatskem je bila uvedena nova trošarina na pivo v znesku 700—800 kun za hl z ozirom na stopnjo slada v pivu. Trošarina je vpeljana za pivo domače potrošnje in za pivo inozemskega izvora.

s Več kot 10 kg zaloge moke na osebo ne smejo imeti doma. Zagrebška mestna občina je konec oktobra objavila, da tisti Zagrebčani, ki imajo v svojih družinah 10 ali več kilogramov moke na glavo člana družine, ne smejo kupovati kruha na krušne nakaznice vse dolje, dokler se jim zaloge moke, pa naj bo kakršne koli vrste, ne zmanjša pod 10 kg na glavo. Kdor se tega predpisa ne bi držal, bo strogo kaznovan, hkrati pa mu bodo zaplenili zaloge.

s Obhelež je mrtve. 60 letni upokojenec drž. žel. Jurij Sebesta iz Studencev pri Mariboru je peljal ročni voziček in hotel zaviti v stransko ulico. Pri tem se ni nič ozri nazaj, čeprav je bil gub. Zato ni zapazil, da prihaja v isti smeri za njim tovorni avtomobil. Ko je bil avtomobil že čisto blizu, se je hotel Sebesta v zadnjem trenutku umakniti, pa je skočil tako nesrečno pred tovorni avtomobil, da je s prebito lobanjo mrtve obhelež.

s Vodovod grade v Cerkljah na Gorenjskem. Preiskava dosedanje pitne vode iz javnega potoka ni dala dobrega uspeha.

s Vlak ga je povozil. Dne 29. oktobra je na postaji Šoštanj povozil osebni vlak 39 letnega krojača Venceslava Nemca. Bil je takoj mrtve.

s Vojak na fronti z zaščitim sremem. Posrečene srčne operacije so vedno zelo redke. Še bolj redko pa je, da je človek, ki je prestal smrtonosno srčno operacijo, popolnoma ozdravel. Tak redki primer se je zgodil v Trierju, kjer je zdravnik dr. Lukas pred tridesetimi leti opravil operacijo, ki je posebno v strokovnih krogih po vsem svetu povzročila veliko senzacijo. Dvanajstletni deček se je takrat v Trierju igral s pištolo, ki je bila nabita. Nenadoma se je pištola sprožila in strel je zadel dečka naravnost v sree. Zdravnik je takrat obe luknji v sreu zašil. Deček je pozneje postal klepar in se danes bori na ruskem bojišču.

Ukrajina bo dobila gostilne

Iz Nemčije prihaja v Ukrajino vedno več uradnikov, trgovcev in industrijcev, kar je povzročilo obšutno pomanjkanje stanovanj. Zato je nemški komisar za Ukrajino odredil, da se takoj ustanovi dobro oskrbovana gostinska industrija. V kratkem času so odprli lepo število gostiln in restavracij. Nemškemu poselancu je bila zaupana notranja organizacija gostinske industrije v Ukrajini.

POBEGI UJETNIK

PRIGODE UJETICA NAPOLEONOVEGA VOJAKA

Bilo je že svelo, vendar je bilo še zelo mrzlo in sonce še ni bilo vzšlo, ko sem zagledal cilj svojega potovanja. Samo eleme in kamin je kukal preko hriba griča; nekoliko višje po hribu navzgor se je vzdigovala med drevjem visoka, stara belo pobeljena vila in za njo po hribu so se razprostirali travniki. Spoznal sem da bi bile vse moje nade uničene, če bi me kdo videl potikati se tod v bližini; zaradi tega sem raje stopil v senco plota in se plazil v njej oprezno naprej, dokler nisem došel do vrtnega zidovja ob hiši svojih prijateljev. Vila je bila precej staromodna zgradba z mnogimi surovo ometanimi elementi in sivimi strehami. Videti je bila nalodan kot bolj v strani ležeča cerkva v sredini zidana v dve nadstropji, z močno poševno streho in na vseh straneh z enonadstropnimi prizidki. Skrivnostno skrita je stala med drevjem parka in takorekoč zakopana skoraj do žlebov med vzdigujočim se ozemljem.

Zdaj bi bil že lahko poklical svoje prijatelje, vendar nisem bil nič na boljšem; vse je kazalo, da še spijo; če bi pa hotel koga poklicati, ali se ne bi moglo zgoditi, da pokličem ali teto z zlatimi očali ki sem nanjo mislil le z grozo v srcu, ali kako trapasto dekló, ki bi zavpila, ko bi me bila videla? Jasnó mi je bilo, da sem moral poiskati kako skrivališče, in sicer čim prej mogoče. Res, da mi je nudila bodikasta palma prav dobro zavetje, toda na zidu je bila deska, ki ni bila v deželi nič nenavadnega in na njej je bilo napisano svarilo: 'Samoizproživljaj strelí in pasti za noge!' Zaradi tega sem upal samo še, da pride prvi iz hiše ali Ronald ali Flora; da pa bi imel korist od tega, če bi se to res zgodilo, sem v senci košate bukke zlezal na vrh zida in čakal.

Bil je vedno bolj dan in prikazalo se je sonce. Prečul sem bil vso noč in si hudo pretresel telo in dušo in zaradi tega se ni čutili, če se zdi neopametno, celo bedasto, da me je jela obhajati nekak dremavica. Zdravili so me znani glasovi lopate in ko sem pogledal dol, sem tik pod seboj videl hrbet nekega vrtnarja z grobim telovnikom. V tistem trenutku je bil videti dodobra pri svojem delu, kmalu pa je prenehal z delom, iztegnil roke in se oziral po vrtu, da me je obšel strah, in se okrepčal s šepcem njuhalnega tobaka. Šinila mi je misel v glavo, da bi zdrknil z zida na drugo stran, v naslednjem hipu pa sem spoznal, da tudi tam ni bilo varno zame, ker je na polju bilo nekoliko ovčarjev. Omenil sem že bil dvoje čarobnih sredstev, na katere sem se navadno zanašal, toda tukaj se je bilo prigodilo, da so bila ta sredstva dodobra za nič. Vrh zida z bodicami razbitih steklenic in primeren oder, in da bi bil zgovoren kot Pitt in čarljivi kot Richelien bi se niti vrtnar niti ovčarji ni malo ne zmenili zame.

Tisti zid, na katerem sem sedel — da bi delal pokoro za svoje grehe — se je na notranji strani težko da vzdigoval kake štiri metre iznad tal; listje bukke, ki je tvorila nekaj šator nad menoj, je bilo deloma že odpadlo; zaradi tega nisem bil samo nevarno izpostavljen radovednim očem, ampak sem tudi lahko videl nekaj potov po vrtu in ekoci nek obok iz braljšina tudi sprednjo trato in okna hiše same. Dolgo se ni ganilo nič drugega kot moj prijatelj z lopato; zdajci sem slišal glase, kako se je odpiralo neko okno in kmalu potem se je prikazala Flora v jutranji obleki, stopala počasi med gredicami, se ustavila zdaj pa zdaj in ogledovala svoje cvetlice. Da, tam je bila moja prijateljica, tik zraven mene tukaj pa — vrtnar. Kako naj bi stopil v zvezo z enim, ne da bi ob istem času vzbudil pozornost drugega? Nemogoče je bilo, da bi naredil nekaj šum, saj se še dihali nisem upal. Zaradi tega sem bil pripravljen, da bi dal znamenje, brž ko bi se ozrla kvišku. Toda ozirala se je na vse strani, samo na drevo ni pogledala. Gledala je na gorske vrhove, dospela celo tik pod ono mesto, kjer sem sedel in se zabavala z vrtnarjem o vseh mogočih malenkostih, toda niti mimogrede ni vrgla pogleda na rob zida. Namimogrede je počasi obrnila korake, spet proti hiši; jaz sem obupoval. Odzdrnil sem drobno malte, dobro pomeril in jo zadel v vrat. Segla je z roko proti mestu, kamor sem jo zadel, se obrnila, se

ozirala na vse strani, ko pa je zagledala mene — odgrnil sem bil evedda veje, da bi me lažje videla — je reško vzkliknila, vendar nevtogoma vdušila glas.

Vražji vrtnar se je za hip vzravnal.

«Kaj želite gospodična?»

Bil sem neizmerno radosten, ko sem bil priča, kako se je znala brzdati. Vnovič se je bila obrnila in gledala na nasprotno stran.

«Nek pobliž je tamle med artiškami!» je zaklicala.

«Ta nadlogal Jim bom že pokazal!» je zavpil vrtnar razburjeno in izginil med zimzelenim grmičevjem.

V tistem hipu se je Flora že obrnila in prihitela k meni z iztegnjenimi rokami in z obrazom, ki je bil zdaj ves rdeč zdaj blede kot zid.

«Gospod de St. Ives!» je vzkliknila.

«Draga, ljuba gospica,» sem odvrnil, «vem, da je to najbolj ničvredna prostost, ampak kaj naj bi drugega storil?»

«Ste pobegnili?»

«Če blagovolite imenovati to pobeg.»

«Vendar tukaj ne morete ostati!»

«Vem, da ne, ampak kam naj grem?»

«Gospod de St. Ives!» je vzkliknila.

Sklenila je roke. «Ze vem!» je vzkliknila. «Splezajte dol po buki — po gredi ne smete puzeti nobene sledi — hitro, preden se vrne Robby. V naši hiši gojim kokoši; imam ključ. Pri tej priči morate v kurnik — vsaj za trenutek, dval!»

Kakor bi trenil, sem bil pri njej; skrbno sva se ozirala po blestečih oknih vile in vrtinih stezah, kolikor jih je bilo mogoče videti; vse je kazalo, da ni bila še živa duša na nogah, ki bi nas lahko videla. Prijela me je za rokav in stekla sva. Ni bilo časa za vljudnosti. Nemir je obšel obadva in hitel sem z njo do bližnjega vrtnega plota. Tam je bilo v majhnem gozdiču ograjeno dvorišče in na njem prostoren kurnik, ki naj bi bil moje zavetje. Brez vsake besede me je porinila noter; večina kokoši je bila že na prostem in v naslednjem trenutku sem bil sam zaprt s kakim pol tucatom valečih kokelj. V somraku so me pozorno pogledovale in mi po vsej priliki očitalo moje nedostojno vedenje. Kolkje so videli vedno nekam dolgočasne in sitne. Zlati še angleške!

8.

V kurniku.

Vsaj pol ure sem bil že v družbi teh vznemirljivih dvozočev sam s svojimi mislimi in skrbmi. Ob pogledu na svoje umazane roke mi je postajalo kar slabo, vendar nisem si jih mogel umiti;

bil sem lačen in žejen, pa tudi nisem imel ničesar, da bi jedel in pil. Bil sem na moč utrujen, toda nikjer nisem videl kraja, kamor bi sedel. To seve, da je kurnik imel pod, toda manj mikavni sedež si je težko misliti.

Zaslišal sem stopinje, ki so se bližale, in bil sem spet dob volje. Ključ je zaškripal v ključavnici in Ronald je stopil noter, zaklenil epet vrata za seboj in se naslonil s hrbtom nanje.

«Se zavedate, kaj ste storili?» je vprašal in mrko zmajal z glavo.

«Le, dovolil sem si veliko prostost,» sem odvrnil.

«Vražja neprevidnost,» je dejal; «moj položaj je zlodljiivo kočljiv.»

«No,» sem odvrnil, «kaj pa pravite o mojem položaju?»

Te besede so ga popolnoma zmedle, kot je bilo videti; stal je pred vrati in me gledal s tako mladostnimi in nedolžnimi očmi, da bi se na vse grlo nasmejal; ampak tako malo človeški vendarle nisem bil.

«V vaših rokah sem,» sem odvrnil in narahlo zamahnil z roko. «Storite z menoj, kar se vam prav zdi.»

«Oj,» je vzkliknil, «da bi le sam vedel kaj!»

«Se razume,» sem dejal, «že bi vi bili že imenovani za častnika, bi bila reč vse drugačna. Če prav premislim, vi še niste vojak, jaz pa sem nehal biti vojak. Moje mnenje je, da smem trditi, da sva oba v položaju pravega poštenjaka drug do drugega in v takem primeru gre prijateljstvo pred postavo. Ampak pomnite, jaz pravim samo, trditi, zakaj za božjo voljo nikar ne mislite, da vam hočem vsiliti svoje mnenje. Če bi jaz bil na vašem mestu —»

Dečko se je zatopil v misli za nekaj časa. Nato pa je vzkliknil. Dobro. Hočem tvegati. Sicer bi dejal, da s tem izdajam svojega kralja, ampak rajši se dam obesiti, kakor da bi vas zapustil.»

Jaz sem bil enako razburjen kot on. «Najraje bi vas prosil,» sem mu rekel, «da bi drugače ravnali. Grdo je bilo od mene, da sem prišel sem, grdo in strahopetno. Plemeniti sovražnik ste in boste tudi plemeniti vojak,» ko sem govoril te besede, mi je šinila v glavo srečna misel, da bi iz kazal priznanje temu vojaškemu mladeniču, in pozdravil sem ga vojaško.

Nekaj časa je bil v zadregi in zardel je. «Ze dobro, dobro! Moram vam priskrbeti nekaj, da se boste pokrepčali, toda pred šesto uro bo težko šlo. Na smehnil se je še in pristavil: ampak samo, kar je mogoče neopaženo iztihnolapiti. Morate namreč vedeti, da nama je teta zelo na poti,» in iznova me je gledal on in razkačene kokoši.

Se danes se moram nasmehljati, če se zmislim na tega mladega fanta, in vendar bi bil lep dan za mene in ne slab dan za domovino, če bi mi bil moj sin podoben, ko bi dosegel tista leta.

Pa vendar ne morem reči, da bi bil žalosten, ko je malo pozneje stopila njegova sestra na njegovo mesto; prinesla mi je nekoliko rezin, kruha in skodelico mleka, ki je to škotskem običaju vanj prilila whiskeyja.

Prinesla mi je skodelico mleka.

Smisel za malo gospodarstvo

G. Inkret A. je priobčil v »Malem gospodarju«, glasilo Zveze društev »Mali gospodarji« za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani zanimiv članek s sledečo vsebino:

Že od nekdaj se je naš človek zanimal za svoje gospodarstvo ki ga je skušal izboljšati po svojih najboljših zmožnostih, znanju in izkušnjah. Prav posebno pažnjo je posvečal po-

Angorec

Ujdelstvu in živinoreji, kjer je dajal prednost predvsem govedoreji in konjereji. Pri tem pa ni zanemarjal ostalih vrst domačih živali, kot so koze, ovce in prašiči. Šešoma je ugotovil, da mu tudi manjše vrste domačih živali, predvsem perutnina, donajajo koristi, in začel je posvečati vse večjo pažnjo posameznim pasmam kunccev, perutnine in golobov.

Poleg umnih kmetovalcev so se še posebej pričeli baviti s to panogo malega gospodarstva predvsem naši mali ljudje, hišarji in ko-

Temni srebrec

parji, ki so posedovali poleg skromnega doma še kak kosček zemlje, travnika ali vrtička, pa si niso mogli držati potrebne krave mlekarice. Zato so si v okviru skromnih dohodkov bavili raje eno ali dve kozi, jato perutnine in krdelo domačih kunccev. Skromni dohodki poselitve so omogočali tako gospodarstvo v malem obsegu, ki je prinašalo lastniku vsako-

Beli dunajčan

Sivi ovnač

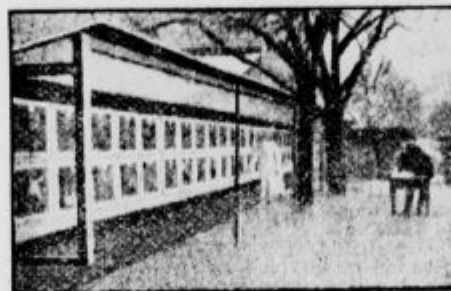
vrstnih življenjskih potrebščin, nujno potrebnih za preživljanje njegove družine.

Umnejši gopodarji so pri vsem delu iskali tudi novih potov tako v izboljšanju hlevskih naprav, kakor tudi v poboljšanju posameznih vrst svojih živali. Pričelo se je plemenito tekmovanje v delu za izboljšanje že obstoječih pa-

Sivi orjak

sem bodisi v donosu mleka, jaje, volne, kožu-hovine ali količine mesa. S križanjem in plemenskim odbiranjem, s posebno pažnjo na izvor plemenskih živali in njih dobrih lastnosti so je posrečilo vzgojiti v teku časa res prvovrstne živali z najboljšimi lastnostmi. Osnova vsemu temu tekmovanju so bile le gospodarske koristi.

Vzorno rejsko središče

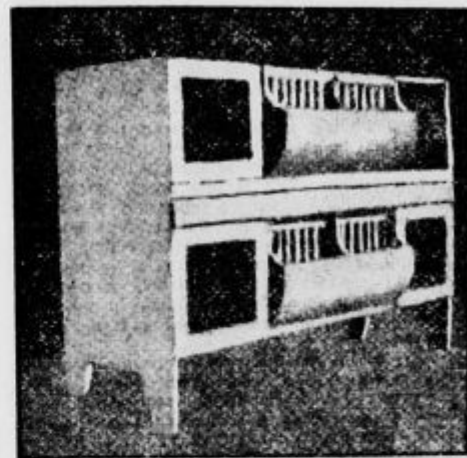
Gonilna sila tega stremljenja pa so bila leta prve svetovne vojne, ki so prinašala pomanjkanje vseh vrst živeča. V tej dobi za življenjski obstanek se je poprijelo raje domačih živali staro in mlado iz vseh slojev naroda ter je gojilo vsepovprek vse koristne živali.

Mirna doba je zopet prinesla padec in rejci so ostali le še res samo vneti in pravi ljubitelji malih živali. Ti so šli v svojem navdušenju naprej ter so se vrgli na športno rejo posameznih vrst. Z vztrajnostjo in delom so dosegli v reji res prvovrstne živali. Da so si zagotovili trajne uspehe, so se družili in klube in organizacije, kjer so v skupnosti in elogi stremeli za istimi cilji. Po vseh deželah so se organizirala društva, ki so spodbujala svoje

člane k povečanju delavnosti s prirejanjem razstav, predavanj in tečajev.

Zanimanje za malo gospodarstvo je rastlo iz dneva v dan in je našlo svoje pripadnike skoraj med vsemi sloji naroda. Najsi je bil visok uradnik ali preprost kočar, oba sta uživala veselje nad uspehi svoje reje, obdelovala sta svoj vrtič, zelenjave za družino in živali, ki so tudi s svoje strani prinašale delež h kuhinji bodisi z mlekom, jajci ali mesom.

Prišla je medtem zopet druga doba. Ta je povzročila, da so se vnovič pomnožile vrste

Hlevček z jaski na cratih

Malih gospodarjev, ki si žele na vsak način zagotoviti vsaj najosnovnejše življenjske potrebščine, ki jih ni vsak hip na razpolago.

Vsega spoštovanja vreden je danes postal domači kunc, čigar prehrana in oskrba je še najenostavnejša in primerna za današnje čase. Skoraj ni hiše, kjer ne bi v kleti ali drvarnici domoval naš dolgouhi znanec poleg malega števila putk, ki skrbe za donos svežih jajc. Preskrba krme za perutnino je precej težavna zaradi pomanjkanja žita. Tudi oskrba koz trpi, ker ni pomožnih krmil. Vsem tem nedostatkom

Ročno spredena volna angorskega zajca

pa skuša odpomoči rejska skupnost, ki posreduje za svoje člane nabavo krmil za prehrano živali. Organizacija posreduje tudi nakup in prodajo živali ter nudi svojim članom strokovno branje.

Razmere in gospodarske potrebe so povzročile, da raste zanimanje za malo gospodarstvo iz dneva v dan. Zato je nujno potrebno, da nudimo pomoč drug drugemu, kar bomo storili najlaže tako, da še bolj povežemo rejske vrste z iskrenim tovarštvom in ljubeznijo do svojega bližnjega, kateremu nuditi pomoč bodi osnova vsega našega stremljenja.

CIGANOVA ZAPUSCINA

Suggero Dombra.

Prevedel Griša Koritnik.

»No, če se prebudi, tem slabše zanj! Bolje bo v tem primeru zanj, da se ne premakne ter nas pusti, da opravimo svoje, sicer...«

In vsi trije so še predobro razumeli prikriti smisel pretrganega stavka, tako da se niso mogli vzdržati in so lahko zadrgnili. Tistemu, ki je bil izdal navzočnost obeh spečih, bi bilo zdaj, ko je videl posledice svojega odkritja, ljubše, da ni ničesar povedal. Upiralo se mu je, da bi storil kaj žalega otroku; njegovi bratje so čutili isto.

»Kako lepa žival!«

A v njihovem rodu so morali sinovi lepo ubogati očeta. Tudi ti niso imeli poguma, da bi sledili glasu lastne vesti.

»Urno!« je spet spregovoril stari. »Nespametni bi bili, ko bi zamudili to priliko, ko moremo obogatiti, ne da bi nam bilo treba odpreti mošnjiček. Ti Janko,« je zapovedal in se obrnil proti najstarejšemu sinu, »pobiti k vozu in reci materi, naj ga pripelje sem; rabili ga bomo. Pa takoj se vrni, da nam boš pomagal odpeljati zverino... Vidva, Sikst in Jože,« je povzel in se ozrl na druga dva sinova, »pa takoj na delo! Jaz bom prerezal konope, na katerem speči dečko drži medveda; rabili ga bomo, da ga zvežemo.«

S temi besedami je potegnil iz žepa nož, se priplazil tik k živali in prerezal konope; najprej tisti konec, ki ga je držal Andrejček, potem drugega pri medvedovem vratu. Nili prvi niti drugi se ni zganil pri tem. Nato se je stari brez žuma odstranil in prepustil delo sinovom, ki so bili močnejši od njega.

Zdaj sta se prav previdno približala Sikst in Jože ter skušala spraviti konope medvedu pod treh, da bi ga mogla bolje zvezati in mu med spanjem omogočila, da bi se postavil po robu.

Medtem pa se je medved ob lahkem dotiku na pol prebudi. V nejasni dremavici je mislil, da čuti na svojem hrbtu gospodarjevo božanje, pa je zadovoljno prav lahko zabundal »brum«, »brum«, da bi tako dokazal svoje ugodje; bil je vedno bolj vesel življenja ob tako dobrem dečku.

A to dolgotrajno božanje se mu je le zdelo nekam čudno.

»Skoraj bi rekel, da me hoče gospodar spraviti od sebe. Saj me še nikoli ni tako božal. Nedvomno se zabava s tem, da uganja burke z menoj... Kar nekam smešno je... Toda zdi se mi, da slišim tu juga človeka, ki polihoma nekaj govori: je torej prišel nekdo med tem, ko sem spal?...«

Iz same radovednosti — kajti dobra žival ni kakor ni slutila, da bi ji hotel kdo storiti kaj žalega — se je medved toliko potrudil, da je odprl oči.

»Oh, oh, kaj pa je to?... Ne gre za božanje. Glej tamle gospodarja, dva koraka od mene spi še vedno na tleh. Kar pa te ljudi zaveda, bi rekel... glej... hočejo me zvezati kakor salamo... A čemu,

če ne zato, da bi se ne mogel gibati?... Ne boste, dragi moj!«

S strahotnim »r-r-r-r-um« se je odresel in se postavil na zadnje šape.

Cigani so se iznenadeni postavili okoli njega. Medtem se je Andrejček hipoma prebudi in planil pokonci. Z naglim pogledom je uganil hudobne namene teh ljudi in ko je videl, da je sam proti štirim (Janko se je bil po opravljenem naročilu pridružil drugim trem), je zavpil od jeze in groze.

»Le vršči, le vršči, kolikor hočeš, fantič,« se je zarežal stari; a če nas misliš s tem prestrašiti, se zelo motiš.«

Nato pa s spremenjenim glasom:

»Poslušaj me,« je resno nadaljeval, »mislim, da se ne nameravaš boriti z nami; šibek kakor si, menda dobro veš, da bi te v hipu pohrustali. Tvoje življenje je v naših rokah. Zato naj te ne bo sram, če se nam podaš. Nikesar hudega ti nečemo storiti; radi bi imeli samo tvojega medveda, ki ga potrebujemo. Daj nam ga torej prostovoljno, potem pa pojdi po svoji poti. Seveda če ne bi morda raje ostal pri nas. V tem primeru se ti ne bo treba žalostiti zaradi izgube medveda. Lahko boš hodil z nami; kazal ga boš pri vajah sam; seveda bo dobiček naš. Hočeš? V zameno za to ti bomo dajali hrano in prenočišče.«

»Jaz da bi ostal pri takih rokomavskih kot ste vi?« je ves tresoč se jel kľubovati dečko. »Raje umrem!... Hočem, da pustite pri miru mene in medveda.«

»Hočeš!... Hočeš!... Poslušaj vendar!... Svetujem ti, mladeč, da se začneš takoj drugače vesti, če nočeš, da se ti pripeti kaj neljubega,« mu je zapretil cigan.

Andrejček se je okrenil na levo in desno ter se ozrl po cesti; a žal, je ta bila prazna, če izvzamemo voz, ki je pripadal ciganom; od nikogar ni mogel pričakovati pomoči, razen od samega sebe in medveda. Morda pa se bo mogel ubraniti.

Medveda bi izgubil, tudi če bi privolil v to, da bi delal za te lopove. Ta izguba pa bi pomenila zanj obubožanje, zapuščenost in suženjstvo v kraju, ki je bil nad pet sto milj oddaljen od njegove domovine, ter izgubo vseh njegovih näd glede bodočnosti. Da, boril bi se brez dvoma pogumno. Saj je vedel za mnogo primerov, ko so dečki premagali odrasle ljudi; na primer pastirček David, premagalec Goliat. Sicer pa bi se tudi ne boril sam: Medo bi mu nedvomno pomagal.

Vsa ta razmišljanja so kakor blik šinila Andrejčku skozi dušo. Kakor da je hotel v medvedovih očeh brati zagotovilo, da lahko nanj računa, se je ozrl proti njemu ter pri tem opazil, da se hoče Medo iznebiti nagobčnika. Dečko je naglo potegnil nož ter prerezal pripravo, ki je žival ovirala, da bi branila sebe in njega.

»Jaz da bi mogel ostati pri takih rokomavskih!«

Mladi cigani so vprašali z očmi očeta za svet: morda so upali, da se je stari odločil, da odneha. A kako so se motili!

Stari cigan ni hotel izpustiti zaželenega plena. Obrnil se je proti svojemu najstarejšemu sinu, pokazal na Andrejčka, ki ga, zavzet s svojo nalogo, ni elšal in velel:

»Janko, palico imaš; glej, da odstraniš to oviro.« Janko je neopazeno stopil v stran, skočil dečku za hrbet in ga tako udaril z gorjačo, da je brez zavesti padel na tla.

... in ga tako namitil z gorjačo ...

Ko je Medo videl pasti svojega gospodarja, je še močnejše zarjul; nato se je s široko odprtim gobcem in grozečimi željstimi pognal proti napadalcu, ki je po svojem napadu ostal na meču, osepel in nedvomno prestrašen zaradi lastnega zločina. Ni mu dal časa, da bi pobegnil: silovito se je vrغل proti njemu in ga tako trdo stisnil s prednjimi šapami, da so mu zaskripale prene kosti, medtem ko so se mu medvedovi kremplji zasadili v levo ramo.

Janko je zakričal od strahu, čemur je kakor odmev sledil krik njegovih bratov, in izgubil zavest.

Zdaj je Medo popustil s stiskom in izpustil žrtev, ki se je brez opore kot negibna gmoja zavalila po tleh.

Nato se je pripravil, da bi isto ponovil z drugim rokomavščem. Sikst in Jože, ki sta se približevala, da bi pomagala bratu, sta prestrašena stopila nazaj. Starec pa, bodisi da je bil pogumnejši od njiju ali pa, ker ni več mogel pobegniti, se ni premaknil. Medo je planil proti njemu. V hipu, ko ga je hotel zgrabiti, pa je švignila po zraku vrv, padla nanj v obliki zanke, ga siloma stisnila za vrat in ga potegnila nazaj, da je hropeč padel na hrbet.

To spretno potezo je storila stara ciganka, ki je priškočila, da bi rešila svoje.

Medo se jel brezupno premetavati: zanka, ki ga je davila, ni hotela popustiti. Njegove obrambne zmoglosti so na mah oslabele, dokler niso dočela odgovorale. V tem trenutku so se še drugi od gruč vrgli nanj, ga zvezali, odveli in ga v verige vkle-njenega stlačili v ogromen zaboj, ki se je pozibaval pod vozom. Ondi je spet zadihal, a ostal je brez moči.

»Zdaj, ko smo se polastili te zverine,« je vzkliknil stari cigan, »nas boš pa moral ubogati, če nočeš od lakote umreti... Medtem pa pogledjmo, kako je z Jankom.«

Vrnil se je z mlajšima sinovima k nezvest-nemu starejšemu sinu. Njegova žena je že bila pri njem in je, ležeč na tleh, tiščala uho na Jankovo prsi. Napravila je z roko znak nožkim, naj bodo tiho. In ti so molče in zaskrbljeno čakali.

Hip nato je ciganka vetala in rekla:

»Ni mrtev; arce mu še prav lahko utriplje. Morda ga bomo rešili, samo če niso poškodovani kakšni pomembni notranji organi... Če pa je samo zlomljena kakšna kost, zmečkana rama... Za take poškodbe imam zelišča... Toda nič ne bo pomagalo, če so pljuča pritičena. Sikst in Jože, odnesita svojega brata previdno na voz; tam ga bom lahko udobneje prelekala in zdravila.«

Fanta sta ubogala; starka je stopila za njima, vsa v skrbeh za sina, ki se še ni zavedel. Ko sta ga brata odložila na voz, se je zaprla in ostala sama pri njem. (Nadaljevanje prihodnje)

VI.

Sodna razprava.

Srčni kralj in kraljica sta sedela na svojih prestolih, ko sta Lička in kraljica lev dospela.

Pred njima je stal Pikov fant, vklejen v težko verigo. Blizu kralja pa je bil bel Kunček, ki je držal v eni roki trobento, v drugi pa pergamentni zvitek.

Sredi dvorne gospode je bil velik krožnik s torto. Tako lepo je zgledala, da so Lički takoj prišle sline v usta, komaj jo je zagledala.

»Rada bi, da bi bilo te razprave hitro konec in bi pričeli s pojedino.«

»Glasnik, preberi obtožbo!« je rekel Srčni kralj.

Beli Kunček je trikrat zatrobil, razgrnil pergamentni zvitek in pričel važno brati:

»Srčna kraljica je pekla nekega dne dobre torte z mezo. Pikov fant pa je ukradel torto in se tiho izmuznil.«

»Pokličite prvo pričelo!« je rekel Srčni kralj. In bel Kunček je zaklical:

»Prva priča naj pristopi!«

Prva priča je bil Klobučarček. Pristopil je in držal v eni roki čašo, v drugi pa kos z maslom namazanega kruha.

»Prosim, oprostite, Veličanstvo, da prihajam takole k vam,« je pričel, »toda nisem še pomagal, ko so me poklicali.«

»Odkrij se,« je rekel Srčni kralj.

»Ne morem, je rekel Klobučarček. »Rodil sem se s klobukom na glavi in zato sem postal klobučar. Sem rojen klobučarček.«

Prav v tem hipu pa je Lička začutila nekaj čudnega: čutila je, da postaja večja.

»Prosim te, te stiskaj me vendar tako,« ji je rekel polh, ki je sedel poleg nje. »Kar dihati ne morem več.«

»Ne morem prav nič pomagati,« je rekla Lička. »Rastem.«

»Pa rasti po pameti,« je odgovoril polh, »ne pa na tako smešen način.«

»Pokličite drugo pričelo!« je rekel Srčni kralj.

Lička je gledala belega kunčka medtem, ko je razvijal svojo listino, radovedna, kdo je druga priča.

Kako pa se je začudila, ko je bel Kunček poklical s svojim tenkim glasom Ličko.

»Tukaj sem,« je rekla Lička in pri tem pozabila, koliko je že v tem času zrastle.

Kralj je bral v svoji knjigi:

»Člen 42: vsakdo, ki je večji od milje, mora zapustiti dvor.«

Vsi so se ozrli na Ličko.

»Jaz že zdaleč nisem za miljo visoka,« je rekla Lička.

»Pač, pač je rekel kralj.

»Skoraj dve miljii si visoka,« je dostavila kraljica.

»Naj bo že kakor hoče, ne grem proč, pa ne grem,« je rekla Lička.

Kralj je pobledel in pri priči zaprl svojo knjigo.

»Izrečite svojo obsodbo,« je rekel sodnemu zboru tresoč se od jeze.

»Ne, ne!« je zaklicala Srčna kraljica, »najprej sodba in potem obsodba.«

»Kakšne neumnosti!« je rekla Lička glasno.

»Kdo je že kdaj slišal kaj takega praviti!«

»Molči,« je rekla kraljica vsa rdeča od jeze.

»Nečem!« je vpila Lička, »ne bom molčala.«

»Odsekajte ji glavo!« je kričala kraljica na vse grlo.

Nihče se ni zganil.

»Le kdo naj bi se vas bal?« je rekla Lička. »Saj niste drugega kot kupček igralnih kartic!«

Pri teh besedah se je ves kup dvignil v zrak in se stresel nanjo. Ona je pričela vpiti in se skušala rešiti... toda mahoma je opazila, da leži kraj ceste in drži glavo v naročju svoje sestre, ki ji pobira z obraza drevesne liste, ki so ji bili padli na obraz.

»Če bi vedela, kaj čudnega se mi je sanjalo!« je rekla Lička.

In pripovedovala je sestrici vse čudne dogodivščine, ki smo vam jih opisali. Ko pa je prenehala, jo je sestra v naglici poljubila in rekla:

»No, zares si imela čudne sanje. Zdaj pa pojdi malicat, pozno je že.«

Lička je odšla in spotoma ves čas mislila na svoje sanje.

Konec.

Slovenski pregovori o strehi

Boljši je vrabec v roki kakor golob na strehi. Če na svečnico prej kane od strehe kakor od sveče, bo dobro leto.

Ce na sv. Marjete dan deževalo bo, težko pod streho boš spravil seno.

Ce v Subi Krajini jasni, pod streho uprasni. Človek je kakor dim nad streho.

Človeška misel je kakor petelin na strehi. Dobra vzreja brani uboštvu pod streho.

Hišnika spoznamo po strehi, voznika po konju. Kadar kura kriči, škrt čez streho denar nese.

Kolikor je o svečnici kopnih streh, toliko je o božiču golih rebri.

V rožah je zdravje

Ječmen — hordenus vulgare je še bolj kot oves znana zdravilna žitarica. Notranje rabimo ječmenov zavretek zoper kašelj in splošno oslabelost. Zavretek pripravimo iz $\frac{1}{2}$ l ječmena, ki ga dobro očistimo in ga namočimo čez noč v 2 l vode. Zjutraj dodamo na drobne kose razrezanih 4—5 fig in vse skupaj kuhamo dobre pol ure, da prav počasi vre. Ko je kuhano precedimo in ohladimo. Za kašelj pijemo ječmenov zavretek tople, drugače pa ga uživamo hladnega.

Zelo cenjeno je tudi drugo zdravilo, ki ga pripravimo iz 1 dela opranega ječmena in 10 delov vode. V tej vodi kuhamo ječmen tako dolgo, da zrnje počne. Nakar odstavimo, precedimo in dodamo nekaj limonovega soka in kandiovega ali navadnega sladkorja. To zdravilo jemljemo pri vročici, proti katarjem v mehurju, hripavosti, kašlju in driski.

Francoski »orgeat« se pripravlja na isti način, le da se kuha ječmen tako dolgo, da postane voda sluzasta. Po okusu dodamo pomarančev izvleček, limonov sok ali druge sadne sokove.

Proti hudi kronični driski rabimo močno pražen ječmen, ki ga skuhamo na vodi ter ji dodamo cimet in ječmenov slad.

Zunanje se rabi največ le ječmenov slad in sicer za živčne bolezni, slabe in razdražene živce, bledico in slabokrvnost. V te namene zlijemo v pripravljeno kopek zavretek iz 1—1½ kg sladu, ki ga skuhamo v 4—5 l vode.

Rž — secale cereale se v ljudski medicini bolj malo rabi. Pri vročinskih boleznih kot hladilno pijačo pripravimo posušene skorje rženega kruha, ki jih nato poparimo z vrelo vodo. Zmes pustimo še 20 minut na toplem, nato precedimo in dodamo poljuben sadni sok.

Čaj iz mladih rženih bilk pijemo pri slabosti pljuč. Vendar ne smemo to zdravilo jemati delj časa in premočno, ker nam lahko škodi!

Zunanje devljemo rženo moko pomešano z otrobi kot vroče obkladke pri tvorih.

Koruza, turščica — zea mays. Od koruze uporabljamo za zdravljenje le ženski cvet, to so dolge nit, ki gledajo iz koruznih stebel. Cvet pa še ne sme biti oplojen!

Koruzni lasje (brazde — ženski cvet) so izredno dobro zdravilo za bolezen mehurja; proti pesku, ledvičnih kamnov, krčem in razdraženju, katarju in vodenici pijemo nalivke 5 g koruznih brazd in $\frac{1}{10}$ l vode in sicer vsake 2 uri po 1 žlico. Ker vsebujejo te brazde mnogo fosfatov so izborno zdravilo za angleško bolezen, bolezen kosti in hrbtenice. Za te bolezni namakamo 10 g brazd v 1 l tople vode, nato precedimo.

Riž — oryza sativa sicer ni naša rastlina, vendar ker je veem dosegljiva, se semintja rabi.

Riževa voda je nekoliko hranljiva tekočina, ki hladi. Zaradi tega jo dajemo žejnim bolnikom. Pest opranega riža skuhamo v vodi, ki ji dodamo nekaj cimeta. Nato riž odcedimo, vodo sladkamo, ji dodamo še nekaj sadnega soka, ali pa ji pri-mešamo mleko.

Ako nastopi driska pri odraslih zaradi nepravilne hrane ali vneta, tedaj skuhamo žlico riža v 1 l vode. Pustimo, da vre 3 ure, nakar precedimo. Vodi dodamo sok 1 limone. Lahko pa riž dobro sprazimo in jemo eurovo zrnje.

Otrokom pomaga pri driski pražen riž, ki ga razkuhamo v sluzasto tekočino.

Zdravilo zoper grižo. V železni ponvi spravimo dober riž, da postane svetlo rumen, nakar ga zdrobimo in skuhamo kot žitno kavo. Tekočino spijemo tekom dneva.

Kot zelo nadležen plevel raste po njivah pirnica, borec, grana, skrada, rava, pirica — triticum repens. V ljudskem zdravilstvu uporabljamo pirnične korenine, ki jih moramo dobro posušiti in hraniti na suhem, ker rade plesnijo. Čaj iz korenin je nekoliko redilen, žene močno na vodo in gasi žejo.

Notranje uporabljamo čaj za potenje pri katarjih, prenih boleznih, zaslišanosti pljuč in revmatizmu. Čaj pripravimo, če je mogoče iz polovice svežih in polovice posušanih korenin. 20 g na $\frac{1}{2}$ l vode.

(Nadaljevanje na 11. strani spodaj.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Anton Medved

Naš veliki pesnik in dramatik Anton Medved se je rodil v Kamniku leta 1869. revni družini, v kateri se je kot otrok navezal najbolj na svojo mater, ki je bila silno blaga duša. Pa mu je umrla, ko je bil šele v drugem gimnazijskem razredu v Ljubljani. Vee življenje se je pesnik iskreno spominjal in prav misel nanjo mu je navdihnila izredno veliko število zrelih pesmi. Gimnazijo je mladi Anton obiskoval v Ljubljani od svojega enajsetega do 19. leta. Tu je bil gojenec Alojzijevega. Po odlično opravljeni maturi na gimnaziji je vstopil Medved v ljubljansko bogoslovje in po štirih letih je 1892 pel novo mašo — v Kamniku na Zahal ob grobu svoje blage in nepozabne matere je svojo prvo daritev daroval za njeno dušo in v njen spomin. Po novi maši je kaplanoval po najrazličnejših krajih naše Gorenjske in Dolenjske, tako v Semiču, Crnomlju, Smarju, v Bohinjski Bistrici, bil nato škof dvorni kaplan v Ljubljani, kaplan v Trnovem v Ljubljani, potem na Vačah, v Preski, na Breznici, končno pa je bil postavljen za župnika na Turjaku na Dolenjskem od 1. 1908 dalje. Med temi službami je bil mnogokrat na bolezenskem dopustu, ker je bil izredno slabega zdravlja. Dušno pastirsko služba je bila namreč zanj kar pretežka in silno je želel študirati dalje bogoslovne nauke, pa mu ta želja ni bila uveljavljena. Na Turjaku je župnikoval samo dve leti, kajti že 1. 1910 je tamkaj umrl. Pokopali so ga pa v Kamniku poleg njegovih staršev, poleg njegove dobre matere. Na samem grobu so mu 1. 1913 postavili prelep nagrobni spomenik, 1. 1925 pa so odkrili na njegovi rojstni hiši lepo spominsko ploščo: odličnemu pesniku in dramniku.

V pesniženju se je Medved poskušal že v nižji gimnaziji in tedaj sodeloval pri listu »Domače vaje« v Alojzijevešču. Nadaljeval je tudi v bogoslovju, kjer ga je vodil zlate Francišek Lampe in ga že 1. 1889 vpeljal v »Dom in svet«. Sodeloval je od vsega početka tudi pri »Pomladnih glasih« in je 1. 1892 tudi uredil takratni letnik tega lista. Od leta 1890. je za tri leta sodeloval tudi pri »Ljubljanskem zvonu«, kamor ga je vpeljal njegov pesniški učitelj Jošip Cimperman. Dalje je vneto sodeloval tudi pri Mohorjevi družbi in je več let urejal pesniški del pri vsakoletnem Koledarju in pri Večernicah.

Medvedove pesmi so predvsem miselno lirске, pa tudi čustvenih ne manjka, celo precej pripovednih je zapel. Njegova pesem izvira iz njegove bolezn, iz njegove žalosti, iz njegovega trpljenja. In prav tak pesnik, ki v življenju mnogo trpi, nam zapoje najlepše in resnično globoke ter doživete pesmi. Saj nam je ravno kruta življenjska usoda podarila našega največjega pesnika Franceta Prešerna. Nekoliko je prično doživete pesmi molilo pri Medvedu preveliko navdušenje za dovršeno znanjo jezikovno obliko pesmi, česar se je naučil pri Cimpermanu. Vendar pa je ugodno vplivalo na Medvedov pesniški razvoj to, da je svojo žalost in svojo trpljenje znal lepo spraviti v sklad s krščansko življenjsko miselnostjo. Medved se je razvil v pesnika krščanske filozofije in v tem je naš najboljši pesnik. Njegovo umirjenje v Bogu nam izpričujejo cele skupine, celi venci prelepih lirskih pesmi, kakor: Gazelice, Bršljan in bodičje. Na mojem grobu, prepresniten svetopisemske zgod-

be o Jobu, V gozdu, Vse te pesmi je o božiču leta 1905 izdal v prvem svojem zvezku Poeziji. Pa tudi še po tej izdaji je močno rasel in 1. 1909 izdal še drugi zvezek Poeziji. V tem zvezku so najlepše pesmi, posvečene umrli materi, dragim prijateljem, in še prevod Jeremijevih žalostink.

Medved pa je obenem z lirsko pesmijo vneto in uspešno gojil dramatiko. Najprej je vzel za snov svoje drame svetopisemske zgodbe o Savlu, nato pa se je odločil, da podari Slovincem njihovo zgodovinsko dramo. Napisal nam je tele zgodovinske tragedije: Viljem Ostrovrhar, Kacijanar in Za pravdo in srce. Medtem ko sta prvi dve bolj težki in umetni ter zato primerni za veliko narodno gledališče, je pa igra Za pravdo in srce prava ljudska igra, ki je šla preko vseh ljudskih odrov po slovenskem podeželju.

Pozneje se je Medved posvetil tudi sodobni realistični drami in je opustil romantično zgodovinsko dobo. Podal nam je nekaj prav dobrih družinskih dram, kakor so: Krivica in dobrota, Na odru življenja, Na ogledih, Posestrimi, Stari in mladi ter Črnošolec. Posebno zadnji dve sta postali naši odlični ljudski igri. Vse te igre je Medved večkrat in uspešno popravil, da so končno izšle res kar najbolj mogoče dovršene.

Pa tudi drugod se je Anton Medved udeleževal. Tako nam je leta 1908. priredil ljudsko izdajo Gregorčičevih pesmi pri Mohorjevi družbi. Napisal je mnogo dobrih književnih ocen, tako: Antona Hribarja Popevčič milemu narodu, Valjavca, pesnika Silvina Sardenka, pisatelja Meška in še drugih.

Pesmi Antona Medveda posebno odlikuje čist in blagolaseen pesniški jezik. To ni nič čudnega, saj je pesnik s posebno vneto študiral Levstikove in Miklošičeve jezikoslovne spise. Posebno vneto je pazil tudi na zunanjo dovršeno obliko svojih pesmi. Vsebinsko pa so njegove pesmi najčistejši izraz krščanske filozofije. Da nimajo njegove pesmi še globljega verskega in religioznega pomena in vrednosti, je morda največ krivo ravno to, da se je skoro bolj kot za vsebino brigal za dovršeno obliko svojih lepih pesmi.

18 in pol milijard lir je izdala rimska vlada v dvajsetletju 1922—42 za ojačanje železnice mreže in elektrifikacijo železnice.

Nad 1000 koš revnega šanghajskega prebivalstva je uničil te dni nočni požar v okolici kitajskega Sanghaja.

Splošno povišanje vozniš cen je izvedla 1. novembrom železniska uprava v Srbiji.

Švedska vlada je postavila pod zaporo cene večini predmetov za vsakdanjo rabo.

Zakon o boju zoper draginjo bo predložila parlamentu turška vlada.

Nov davek na predmete razkošja je uvedla Švica.

Potres je podrl v turškem mestu Balıkeir, 17 hiš in dve železniški postaji ob Marmarekem morju.

Posebno odlikovanje za avtomobiliste, ki so se odlikovali v bojih proti sovražniku, je ustanovil Hitler.

Gada z dvema glavama je našel te dni neki sluga v okolici nemškega Linca.

67 ljudi je obsodilo sodišče v švicarskem Zürichu zaradi komunističnega rovarstva.

Veliko je pomanjkanje zdravil za civilno prebivalstvo v Egiptu.

Petroleške čistilnice 35 km od Mosula so zažgali arabski uporniki; je še dole 8 milijonov funtov šterlingov škode.

Čitajte in širite »Domoljuba«!

ZGODBICE

Junak v deželi belega molka

Kako velika junaška dela morajo včasih opravljati tudi ljudje, ki služijo znanosti in vedi, naj pokaže tale zgled o avstralski odpravi na južni zemeljski tečaj.

Odprava je odšla od doma meseca decembra leta 1911. Vodil jo je zaslužni učenjak profesor dr. Mawson. Hoteli so raziskati ogromno ozemlje okoli južnega tečaja, ki takrat ni bil še prav nič znan. Spočetka je kazalo, da pojde vse po sreči. Odkrili so novo zemljo, kjer je bilo mnogo novih živali in rastlin. Geološka raziskavanja so odkrila ogromna ležišča premoga. Uredili so si lov na kite ter postavili vremensko opazovalnico.

Tako so prebili dolge mesece, ko je nazadnje prijel čas deželo zapustiti, ker se je bližala tamkajšnja zima. Še poprej pa je profesor hotel raziskati kakih 300 milj dežele. Dne 4. decembra leta 1912 je odšel na pot skupaj z dvema spremljevalcema. Bilo je lepo vreme in mirno. Sprejaj je na smučeh hodil nemški Švicer Mertz, za njim je na sankah vozil profesor dr. Mawson merilne naprave. Zadnji je vlekkel najtežje sani z živcem in obleko poročnik Ninnis. Tako so hodili po snežni planjavi dolgo časa. Nazadnje se profesor Mawson ozre nazaj po poročniku Ninnieu. Pa o njem ni bilo več sledu.

Oba sta se takoj vrnila ter začela iskati, kje bi bil Ninnis. Slednjič sta našla globok prepad v snegu, ki je siromaka s sankami vred požel. Tudi prva dva sta šla tam preko, pa se jima ni prav nič zgodilo. Ko pa je stopil na tisti kraj poročnik s težkimi sankami, se je eneg pod njim vdrl in vzel ga je strašno brezumno. Z njim vred je izgubila vsa zaloga živeža. Da bi bila poročnika rešila, ni bilo niti misliti. Morala sta skrbeti, da se zdaj sama rešita, ker nista imela ne živeža ne dovolj obleke za prenočevanje. Začela sta tavati nazaj proti taborišču. Toda ta pot je bila strašna. Švicer Mertz je med to potjo umrl dne 7. januarja 1913. Profesor dr. Mawson je ostal sam v ledeni puščavi, eredi strašnih zimskih viharjev 2000 metrov visoko. Hrane je imel komaj še toliko, da si je vsak dan smel privoščiti po nekaj gramov živeža. Izgubil je skoraj že vsako upanje, da bi živ prišel v taborišče. Toda obupal se ni. Ker je bil sila močan človek, je tudi mnogo prenočel, česar bi kdo drugi ne bil mogel.

Nešteto krat je padel v kako ledeno razpoko, iz katere si je vedno pomagal s svojimi silnimi telesnimi silami. Mesece dni se je tako sam vlačil po strašni samotni. Podplati od čevljev so odstopili, pa jih je kar privezal ter hodil dalje. Od mraza so mu odpadli lasje, odpadli so mu nihti na zmraznjenih rokah. On pa je kar pogumno hodil in hodil, dokler dne 7. svečana ni srečno prišel do taborišča. Prišel pa je prepozno, ker je njegova ladja pravkar izgubila za bližnjim rtom. V taborišču je ostalo 6 tovarštev, ki so ga čakali.

Ti so ga sicer veselje sprejeli, toda vso zimo so morali skrbeti za bolnika, ki je bil ves izčrpan. Drugo pomlad ga je ladja rešila. Ko je pozimi ves slab ležal v taborišču, je svoji nevesti brezlično sporočil, kakšen je in da je zdaj cel pohabljenec. Zato ji je svetloval, naj si izbere drugega, kar on ni več tiel, ki je bil prej. Ona pa mu je junaško odgovorila: »Zadovoljna sem s tem, kar te je ostalo.«

Pozneje se je dr. Mawson srečno oženil s svojo hrabro nevesto in postal doma slavljien mož.

Milan je obiskal te dni berlinski župan dr. Ludvig Steeg; je bil zelo prisrčno sprejet.

Za zaprtimi vrati je imela oni dan sejo švedska poslanska zbornica.

Pri dopolnilnih volitvah v ameriško zbornico je dobila demokratska stranka 182 mest, republikanska pa 167.

Ugodno so iztekli v Španiji poskusi z motornimi vozili, ki imajo kolesa čisto iz kovine brez vsakega gumija.

Tri milijarde din je dosegel v avgustu promet erbske poštne hranilnice.

29.000 nemških dijakov se je te dni vrnilo iz vojskine delovne službe.

250.000 ameriških vseutiliščnikov so zdaj s vso naglico poslali v častniške šole.

|| ZA FANTE OD FARE ||

IZ DNEVNIKA SPORTNIKA TOMAŽA

»Revizor« hodi iz kraja v kraj

Nikjer ne prideš tako kmalu do časti kot v športu. To je mladim ljudem znano in v tem je tudi ena od mnogoterih pobud, ki vabijo fante k telovadbi na drogu, k igranju nogometa, smučarskemu tekmovalstvu in podobno. Res je treba najprej veliko dela, nekaj let se moraš znojiti, potem pa pridejo nagrade: postaviš se v nogometnem moštvu in svoje ime čitaš v listih; izkažeš se na telovadnih tekmah, pa te vzamejo v članske ali strasburško vrsto. Koliko veselja čuti mlad fant, ko mu pripnejo prvo kolajno na prsa, kako je srečen, ko si ogleduje prvi pokal, ki si ga je zaslužil pošteno!

Zdi se ti, da si postal »javni delavec« ali vsaj popularna oseba. Nekaj bo že na tem, zakaj ni kar tako, potovati v tujo državo, tekmovali in zmagati, se udeleževati priložnostnih pojedini in se pogovarjati s časnikarji, ki bodo objavili tvoje odgovore morda celo v dnevnem listu! Nekateri začnejo vihati nos in domišljavost se jim nabeli v glavo, drugi pa dobijo tem večje veselje do dela.

Tudi glede Tomaža bi lahko rekli, da je bil deležen marsikaterih pohval in priznanj. Postal je član vadijskega zbora, po končanem tečaju v Ljubljani pa so ga povabili v »revizorja«. To je vsekakor zveneč naslov, ki je združen z lepo in razmeroma odgovorno službo. Revizorji so bili izbrani vadijski, katere so pošiljali iz mesta na deželo, kjer so nadzirali delo vseh društev, pripravljali fante na tekme ter jih učili in bodrili.

Tomaž so poslali najprej v Slovenske gorice, od tam pa v Prekmurje. Vsak dan je bil pri drugem društvu, vsak dan v drugem kraju. Take potujoče revizorje so sprejeli povsod ljubezno in gostoljubno, kakor se pač spodobi za ljudi, ki so prišli naravnost od Zveze. Prenočevali so navadno v župniščih ali pri trdnih kmetih, kjer so odstopili najlepšo izbo za gosta iz Ljubljane. Pojav revizorja je bil za vsako društvo kolikor toliko važen dogodek. Telesnovzgojno delo v društvu se je poživelo, zakaj revizor ni smel biti razočaran. Čez dan si je moral ogledati to ali ono vaško zanimivost, potem je delal z domačimi vadijski, proti večeru pa je prišel trop fantov, ki so se postavili v vrsto, izvršili pozdrav in za tem so telovadili pozno v noč.

Tomaž ni bil lenuh in tudi ne popustljiv. Trdo je bilo treba delati in piliti, sam pa je razlagal in kazal, da mu je pot til z obraza. Vse do zadnje minute je bil uraden — pravi revizor, ki vidi vse pomanjklivosti in jih graja. Precej strog je bil tudi glede higijene. Zgodilo se je, da je organiziral skupno čiščenje telovadnice ali pa da je vodil fante najprej k potoku, kjer je bilo generalno umivanje od nog do glave. Vse je znal tako urediti, da mu niso mogli zameriti; prav nič ni vihal nosu, pač pa je prvi zgrabil za metlo ali čunjo in se je umival tako, kot da bi bil sam tisti, ki je vode najbolj potreben.

Po končanem delu, takole ob enajstih ponoči, so se ga že držali fantje kakor ovčice pastirja. Če je le mogel, je uredil tako, da so skupaj večerjali. Ta jo prinesel sira, drugi kruha, klobas, vina. Be-

seda je dala besedo in preden so si voščili lahko noč, so še marsikatero zapeli.

Posebno lepo pa je bilo v neki prekmurski vasi. Pozno popoldne se je vozil Tomaž s kolesom po ravnih cestah mimo visokih topolov. Užival je v lepoti mirne pokrajine in prisluškoval zvonovom, ki so potrkalvali nedelji v pozdrav. Od daleč je zagledal človeka, ki je čakal ob cesti in oddrvel s kolesom, ko ga je zagledal. »Škoda,« si je mislil Tomaž, »sem ga ravno hotel vprašati, če bom kmalu v Beltincih.« Pohitel je za njim, toda cesta pred vasio je bila zaprta. Prva misel je bila, da gre za »stranger«, ki jih delajo na kmetih za poroko. Hotel je že ljudji vprašati, kje je društveni dom, ko pristopi postaven fant in začne s pozdravom. Tomaž je bil ganjen: sprejem je veljal njemu, revizorju iz Ljubljane. Sram ga je bilo prevelike počestitve, toda saj to ne velja njemu, Tomažu, temveč zastopniku Zveze.

Učil jih je bolj vneto kot kdaj koli, na drogu pa je pokazal vse najboljše, kar je zmoget. In da bi jim posebno ustregel, jih je vadij tudi v lahki atletiki: v teku, skoku v višino in suvanju kamna. Po končanem delu, ki je trajalo pozno v noč, so se fantje razkropili, čeprav bi bil Tomaž še rad z njimi. »Kam se jim neki mudi?« je premišljeval in mu ni bilo prav, da niso ostali. Večerjal je v trdni kmečki hiši, kjer so ga ženske silile z velikanskimi kosmi mesa in loncem dišeče kave, ki bi zadovoljala za tri. Naravnost prosiše so, da bi jedel še in še. Tomaž je jedel najprej s elatjo potem, da bi ustregel, in še, ker so ga tako lepo prosile. Že ga je akrelbo, kako se bo upri, da ne bo zamere, ko zasliši pod oknom tamburaše. »Za vas, gospod, za vaše so hitele ženske in začele odpirati okno. Velika družina se je zbrala potem v hiši in pogovarjali so se kakor stari, dobri prijatelji.

Sodobne polpete in zrezki

Na Švedskem so pričeli te dni s prodajo takozvanega sintetičnega mesa. To je neke vrste beljakovinski kvas, ki ga pridobivajo iz lesa s kvašenjem ter kipenjem. Bajc s tem mesom lahko pripravijo zelo okusne polpete in zrezke.

Nakaznice za mleko in kruh v Švici

Švica je z dnem 16. oktobra uvedla nakaznice za mleko in kruh. Večina oseb dobi po 225 gramov kruha na dan, težki delavci in mladina pod 19 leti dobe dodatke. Srednji obrok za mleko je 40 stotink litra.

O poljskih železnicah

Železnice poljske generalne gubernije imajo 7000 km železniškega omrežja. Obratni dohodki so znašali lani 700 milijonov zlotov (lani 487), obratni izdatki pa 660 milijonov zlotov (511). Obnovljene železniške delavnice pa niso samo kos svojemu domačemu delu, ampak lahko prevzamejo tudi dela za nemške državne železnice.

Nezaposleni kapital na Danskem

cenijo na več ko milijardo kron. Eno tretjino bodo porabili za zapise finančnega ministristva, po zakonu od 1. oktobra pa se blokira še pol milijarde kron bančnih presežkov.

PRAVNI NASVETI

Prepoved izdelovanja in prodaje igrač. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal odredbo, s katero je prepovedano izdelovanje igrač. Prodaja igrač, ki so že izdelane, je pa dovoljena do 1. marca 1943. leta.

Amnestija. — I. Z. L. Z. zadnja amnestija, ki je bila razglašena 17. oktobra t. l., so odpustene kazni za vsa kazniva dejanja, za katera določa zakon kazni na prostosti do največ petih let, bodisi samo ali združeno z denarnimi ali stranskimi kaznimi ali pa denarno kazni. Če ste bili torej obsojeni na osem mesecev in za določeno dejanje v zakonu predpisana kazni ni večja od petih let, se vam predpisana kazni popolnoma oprostijo. Ne moremo tu navajati vseh kaznivih dejanj, ki jih obsega zadnja amnestija, ker bi bili preobširni. Če niste popolnoma gotovi, kako je z vami, nam sporočite zaradi kakšnega dejanja ste bili kaznovani in na koliko, da vam bomo mogli odgovoriti ali vam je kazni odpustena ali ne. Razen gornjega primera, so spregledane kazni na prostosti, ki ne presegajo treh let in se za prav toliko znižajo že izrečene kazni ali kazni, ki se še izrečejo. Popolnoma so spregledane denarne kazni, kakor tudi stranske kazni, to je izguba javne službe, prepoved določenega poklica ali obrta, odvzem stopnje ali službe. Amnestija pa vendar ne velja za vsa kazniva dejanja, kakor na primer za zločine zoper obvelj države, dalje za izključno vojaško kazniva dejanja, za kazniva dejanja po finančnih zakonih in še za nekatera druga. O tem pa ob drugi priliki.

Predpisi o klanju prašičev. Po naredbi Visokega komisarja so vsi za zakol namenjeni prašiči pod zaporo na razpolago Prehranjevalnemu zavodu za Ljubljansko pokrajino. Za družinske porabe bo dovoljeno klati prašiče v omejenem številu, in sicer takole: en prašič na leto za vsakih pet družinskih članov ali za manjšo družino; en prašič za vsakih šest oseb, če prašiče rede zavetišča, bolnišnice ali druge ustanove; en prašič za vsakih deset oseb, če

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Smrekovo čreslo

Ilepo, zdrave suho in ječice kupi vsako količino usnjarna Lavrič J., št. Vid pri Stični, Ljubljana.

Oglašaj v Domoljubnem malem oglasniku!

Predivo

po najvišjih dnevnih cenah kupujem vsako količino — dočlino od 20 cm naprej, MILAN JAGER, mehanična predilnica žimo, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 17.

redijo prašiče društva »Dopolavoro« pri podjetjih z izključno porabo v kuhinjah teh društev. Prošnjo za zakol prašičev je treba poslati preko občinskega urada Prehranjevalnemu zavodu. Vsi tisti, ki kujejo za družinske porabe, morajo oddati predpisano množino slanin po določeni ceni na razpolago Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu. Če družinska družina zakolje prašiča, bo morala oddati šest kg slanin, tri do štiričlanska družina tri kg, petčlanska pa 1 kg itd.

Odškodnina obrtnemu učencu za delo. — G. M. V. Po predpisu obrtnega zakona ima obrtni učenec že po enem letu dovršenega učenja pravico do odškodnine za delo. Ker uredba o višini odškodnine ni bila izdana, lahko zahtevate mirno v kraju običajno odškodnino.

Hiša izven gradbene črte. — S. T. Gradbeno oblastvo lahko nastopi proti graditelju, ki se pri zidavi ni držal določb gradbenega dovoljenja. Če mu je bilo odrejeno, da mora zidati v gradbeni črti, ne sme samostalno te črte prekoračiti. Soedje zaradi tega nima pravice do kakšne pritožbe, ker ni kršena nobena njihova pravica, seveda pa lahko opozore gradbeno oblastvo na tako samovoljnost graditelja.

Kdo je izdajalec? To je »Osvobodilna Fronta«, ki je pahnila slovenski narod v najstrašnejšo nesrečo.

Mestna hranilnica ljubljanska

izplačuje »A visla vloge« vsak čas, »navadne« in »vezane« po uredbi. Pupilarno varna! Sodno depozitni oddelek, hranilniki, tekoči računi. Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA